

В Остапенка оселя подірчавіла – вода у хату лилася // *У Остапенка крыша* продыржавилась – вода в хату протекла.

Оселя – «приміщення для проживання людей» [2, т. 5, с. 759] назва цілого; *крыша* – «верхня покрывающая часть строения» [3, с. 302].

Холонімічні трансформації – заміни назви частини назвою цілого також використано у російському перекладі роману Панаса Мирного «Повія»:

Ще таких два дні – і ні щетини не зостанеться у селі // Еще два таких дня – и ничего от скота не останется.

Панас Мирний у романі вживає стилістичний прийом синекдоху – різновид метонімії, суть якого полягає в кількісному зіставленні предметів та явищ (вживання однини у значенні множини і навпаки – видового поняття замість родового тощо).

Синекдоха щетина – «розм. Одна тварина, худобина» [2, т. 11, с. 582]. замінено в російському перекладі назвою цілого – холонімом. У російському перекладі стилістична фігура втрачається, має місце холонімічна заміна.

Перекладач роману Панаса Мирного «Повія» використовує **еквонімічні трансформації** – заміни гіпоніма іншим гіпонімом того самого класу:

Тепер у той захист навернуло повно снігу // *Теперь в сенях* было полно снега!

Захист – «місце, притулок, де можна захиститись, заховатись від кого-, чого-небудь; укриття» [2, т. 3, с. 379]; *сени* – «в деревенских избах и в старину в городских домах: помещение между жилой частью дома и крыльцом» [3, с. 702]. За текстом роману *захист* виконує функцію *сіней*, тому перекладачка використовує еквівалент *сени*.

Для установлення функціонально-комунікативної еквівалентності перекладач роману Панаса Мирного «Повія» вживає лексичні трансформації: синонімічні, кореферентні, метонімічні.

Список використаної літератури:

1. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Монографічне видання / О. О. Селіванова. – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. – 488 с.
2. Словник української мови. В 11 т. –К. : Наукова думка, 1970 – 1980.
3. Ожегов С. И., Шведова Н. Ю. Толковый словарь русского языка / С. И. Ожегов, Н. И. Шведова. – М. : ООО «ИТИ технология», 2007. – 944с.

Науковий керівник: к. філол. н., доцент І. М. Литвин

ДЕНОТАТИВНИЙ АСПЕКТ ЛЕКСИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ НА МАТЕРІАЛІ МУЛЬТФІЛЬМУ «KUNG FU PANDA 2» ТА ЙОГО УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ

Г. М. Галаган

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Враховуючи особливості комунікації у сучасному суспільстві, розвиток міжкультурних контактів, взаємодію і взаємовплив культур, зростає потреба у професійному перекладі. Сучасні дослідники вважають перекладом викликаний суспільною необхідністю процес та результат передачі інформації через еквівалентний (адекватний) текст іншою мовою, що вимагає від перекладача залучення трансформацій. Для досягнення еквівалентності оригіналу та перекладу, за відсутності прямих, повних відповідників, перекладачеві необхідно вміло застосувати трансформації – перетворення, які здійснюються при переході від оригінального тексту до перекладного [2, с. 25].

Мета роботи полягає в аналізі трансформацій лексичних одиниць денотативного плану в українському перекладі мультфільму «*Kung Fu Panda 2*».

Основою для нашого аналізу є класифікація перекладацьких трансформацій, запропонована О.О. Селівановою. Дослідниця пропонує поділ перетворень на формальні та формально-змістові, кожні з яких представлені одиницями різних рівнів мови [3]. Формально-змістові трансформації лексичного рівня мають два плани: денотативний та конотативний.

Більш детально ми розглянемо трансформації на лексичному рівні, а саме їхній денотативний аспект. Цей тип трансформацій у перекладі представлений синонімічними, кореферентними та метонімічними замінами. Останні, в свою чергу, поділяються на партонімічні, холонімічні, парто-партонімічні, гіперонімічні, гіпонімічні та еквонімічні перетворення [3].

Синонімічні заміни в перекладі представлені словниковими відповідниками лексем, які під час перекладу отримують неоднаковий із вихідною одиницею семний набір, актуалізований контекстом повідомлення. Наприклад: ...*allow it to settle and the answer becomes clear*(1) // *Дай хвилюванню **вгамуватись** і відповідь побачиш **чітко*** (2). Англійський прислівник *clear*, "*obvious and impossible to doubt*" [1] перекладено лексемою *чітко* «розбірливо, виразно» [4], значення якої краще відображає контекст. У цьому прикладі є ще одна трансформація. Англійське слово *settle* "*to become calm after being upset, nervous, or excited, or to make someone do this*" [1] було перекладено українським *вгамуватись*, тобто «заспокоювати кого-небудь, розвіювати чийсь тривоги, хвилювання і т. ін» [4].

Партонімічне перетворення як заміну назви цілого назвою його частини, спостерігаємо у фрагменті: *Shen returned to his parents full of pride, but in their faces, he only saw horror*(1) // *Шень повернувся до батьків, повний пихи, та в їхніх **очах** побачив тільки жах* (2). Заміна *faces* на *очі*, на нашу думку, є доречною, адже мова йде про павичів і весь страх ці герої можуть передати очима, а не виразом обличчя.

Коли в перекладі виникає явище заміни назви частини назвою цілого, такі перетворення кваліфікують як холонімічні: *But Shen swore revenge: Some day, he would return, and all of China would bow at his knees* (1) // *Шень поклявся відомстити. Колись, він повернеться і весь Китай впаде до його **ніг*** (2). Перекладач замінює англійську лексему *knees* "*the part in the middle of your leg, where it bends*" [1] на українську *ноги*, адже в українській культурі є вислів *падати в ноги*.

Парто-партонімічну заміну, або заміну частини цілого назвою іншої частини наявна у фрагменті: ...*he filled my head with dreams* (1) // ... *він наповнив моє **серце** мріями* (2). І серце і голова – це частини тіла людини, тому така трансформація не призводить до значної модифікації змісту тексту перекладу.

Гіперонімічна заміна, або генералізація, – це заміна назви видового поняття назвою родового: *It's time for noodle soup* ! (1) // *Саме час для **супу*** (2). Англійське словосполучення *noodle soup*, що означає суп з локшиною, перекладач замінив загальним словом *суп*. На нашу думку, ця трансформація є неточною, адже саме суп з локшини є традиційною їжею китайців, а лексема *суп* не несе в собі ніякої конкретики. В уяві українських глядачів слово *суп* асоціюється зі звичайним супом з овочами та м'ясом [4], що не є типовим для китайської культури.

Гіпонімічна заміна – заміна родової назви видовою, або конкретизація проілюстрована в наступному прикладі: ... *just eat your food*, *Po* (1) // *Їж свою **локшину**, **По*** (2). Подібна заміна англійської лексеми *food* "*the things that people or animals eat*"

[1] на локшину «виріб з прісного пшеничного тіста у вигляді тонких висушених смужок» [4] компенсує генералізацію в попередньому прикладі.

Еквонімічну заміну як заміну гіпоніма іншим гіпонімом того самого класу розглядаємо у реченнях: *He was in my house*(1) // *Він був в моєму будинку* (2). В обох випадках, як в оригіналі так і в перекладі, відбувається використання конкретного виду будівлі: англ. *house*, “*a building in which a family lives*” [1] ; укр. *будинок* – «будівля, споруда, призначена для житла.» [4].

У межах денотативного плану О.О. Селіванова виокремлює також метафоричні трансформації, як перенесення, що відбувається в результаті виникнення подібних образних асоціацій між предметами. В їхньому складі диференціюють реметафоризацію, деметафоризацію й трансметафоризацію.

Під реметафоризацією розуміємо модифікацію нейтрального образу в оригіналі (не метафори) і появу метафори у тексті перекладу: *Your time is up!* (1) // *Твій час сплив!* (2). Донорська зона метафори – ВОДА, із якої запозичене дієслово спливати, що кваліфікується як «проходити, не затримуючись, не залишаючи помітних наслідків, слідів» [4].

Деметафоризацією є трансформації втрати в перекладі метафоричності відповідника: *She has a beautiful sunny smile* (1) // *В неї дуже гарна посмішка* (2). Перекладач повністю втрачає метафоричний образ, замінивши *sunny smile* на *дуже гарна* «приваблива, приємна дня інших» [4].

Останнім видом метафоричних трансформацій є трансметафоризація, а саме заміна донорської зони метафори: *The news you bring me is a dagger to my heart* (1) // *Твої новини розбили мені серце* (2). Англійське слово *dagger* " *a weapon like a very small sword*" [1] утворює образ за допомогою донорської зони ЗБРОЯ, а перекладач використовує реціпієнтну зону СКЛЯНІ ПРЕДМЕТИ.

Отже, дослідження перекладацьких трансформацій на матеріалі мультфільму «*KungFuPanda 2*» показало, що до лексичних трансформацій денотативного плану перекладач звертається доволі часто, та зазвичай їх використання виправдане контекстом і лексичними та граматичними особливостями англійської та української мов.

Список використаної літератури:

1. CambridgeDictionariesOnline [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : <http://dictionary.cambridge.org/>.
2. Литвин І. М. Перекладознавство. Науковий посібник. – Черкаси: Видавництво Ю. А. Чабаненко, 2013. – 288 с.
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.
4. Словник української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : <http://sum.in.ua/>

Ілюстративний матеріал

1. CartoonMovie«Kung Fu Panda» [Електронний ресурс] – Режим доступу : URL : http://www.dailymotion.com/video/x2balti_animation-movies-2014-full-cartoon-movies-full-english-movie-2014-hd-kung-fu-panda-1_tv
2. Мультфільм«Кунг-фу Панда 2» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : http://mult.koma.tv/#content/view/59096_

Науковий керівник: канд. філол. наук, старший викладач О. І. П'єсух